

УДК 159.9

О.Р. Мартиняк, І.М. Періг, канд. психол. наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

АВТОРИТЕТ У ПСИХОЛОГІЇ ВПЛИВУ

O.R. Martuniak, I.M. Perig, Ph.D., Assoc. Prof.

AUTHORITY IN PSYCHOLOGY INFLUENCE

На даний момент, дослідження авторитету стає все більш актуальною проблемою. Авторитетом доцільно вважати загально визнану довіру та пошану. Іншими словами, можна сказати, що це особлива соціальна значимість, якою наділяються індивіди, соціальні групи, громадські інститути або організації в силу притаманних їм певних якостей та виконання певних функцій.

Авторитет людина може здобути будь-якою розумовою заслугою, моральними якостями, або ж видатним досягненням в тій чи іншій галузі. Авторитетність проявляється через ступінь впливу на інших людей, владності над ними, визнання і внутрішню згоди. Думки та вчинки такої особистості мають сильний вплив на оточуючих. Авторитет потребує від людини постійної роботи над собою та аналізу власної життєвої позиції. Їй потрібно позбавлятися від шкідливих звичок, навіть якщо доведеться вийти із зони власного комфорту.

За формою він буває більш формальний, який характеризується повагою посади; менш формальний визначається повагою до статусу, а особистий характеризується власне повагою до особистості.

Основні види авторитету:

- індивідуальний, який є залежним від самої особистості;
- істинний визначається високими моральними якостями. Дії особи з даним видом авторитету повинні відповідати нормам моралі;
- посадовий можна визначити за допомогою службового становища людини та посади, яку вона займає;
- моральний, який характеризується особистісними якостями;
- професійний, який визначається обізнаністю фахівця в галузі його діяльності.

Також є інша сторона авторитету. Він може бути не лише істинним, а й уявним, або помилковим. Це може бути авторитет придушення, педантизму, чванства та відстані.

Американський психолог, Стенлі Мілгрем, будучи професором у Єльському університеті, провів унікальне дослідження авторитетності. Експеримент відбувся у 1963 році. Його метою було визначення впливу авторитету на особистість та того, чи зможуть вони чинити супротив авторитету [2].

Дослідження було проведено через його роздуми, чому у людей проявляється жорстокість по відношенню до інших та наскільки сильною вона може бути. В ході експерименту він підтвердив взаємозалежність жорстокості та підпорядкованості іншим, сильнішим особистостям.

Стенлі Мілгрем створив певний науковий підхід щодо дослідження соціальної поведінки. В лабораторних умовах він намагався змусити одну людину завдати шкоду іншій, хоча насправді шкоди не було завдано. На думку вченого, дана лабораторна ситуація мала такі чинники, через які можна було виявляти рівень підпорядкованості досліджуваного.

В експерименті учаснику завжди надавалась роль вчителя, який повинен задавати питання учню та при його неправильній відповіді, натискати кнопку, через

яку начебто проводився електричний струм. Досліджуваний мав право відмовитись виконувати вказівки експериментатора. Тому найбільш шокуючим стало те, що «вчитель» навіть після того як казав, що не хоче натискати кнопку струму, продовжував це робити. Із 40 учасників лише 45% не довели експеримент до кінця, а от 65% досліджуваних продовжували виконувати вказівки доти, доки цього хотів експериментатор та закінчили на позначці 450 вольт.

Також за результатами додаткових досліджень було доведено, що всі учасники експерименту були цілком нормальними та врівноваженими особами. Це досить звичайні люди.

Після проведення експерименту, вчений сформулював теоретичне положення, яке звучало таким чином, що кожна людина здатна до підпорядкування своєї поведінки тій особі, яку вона вважає авторитетнішою, навіть якщо при такій тенденції порушуються моральні норми. Мілгрем стверджував, що наказом авторитетної особи людина може завдати болю іншому, хоча раніше вона би такого не зробила.

Пояснення Мілгрема про результати власного експерименту звучали таким чином, що свідомість людини містить в собі глибоко укорінену необхідність слідувати авторитету. Визначальна роль належала неспроможності досліджуваних протидіяти досліднику, котрий давав накази.

Безсумнівним є те, що якби експериментатор дав право досліджуваним зупинити експеримент, то вони одразу ж би це зробили. Адже у них не було бажання дивитись на те, як страждають інші [1].

Саме тому актуальність цієї концепції, яку переконливо підтверджує дослідження, можна оскаржити, але не потрібно недооцінювати. Знаменитий експеримент Мілгрема, спершу викликав у багатьох недовіру та протест, згодом став одним з найбільш морально важливих досліджень в психології.

У дослідженні все ж таки було продемонстровано такий вияв поведінки, як слідування авторитету, та те, що він глибоко закладений у людській свідомості та природі. Навіть при відчутті дискомфорту та морального внутрішнього конфлікту досліджувані не припиняли експеримент.

Підсумовуючи вищевикладене можна сказати, що за допомогою високого особистого авторитету можна відкрити великі можливості впливу. Він є тим чинником, який приваблює. В наш час спостерігається цінність професійного авторитету, авторитету як керівника та батьківського авторитету.

Люди завжди звертали увагу на те, хто яке становище займав в житті, хто мав право та вмів домінувати над іншими, показувати власний приклад. Зростання авторитету відбувається разом з силою характеру кожної людини, її дисциплінованістю, та власною вимогливістю. Тому дуже важливо збагачувати свій професійний та життєвий досвід.

Література

1. Милграм С. Эксперимент в социальной психологии /С. Милграм— П.: 2000 — 336 с.
2. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навч. посібник / С.Д. Максименко, В.О. Соловієнко — К.: МАУП, 2000. — 256 с.
3. Горбунова В.В. Г49 Експериментальна психологія в схемах і таблицях: Навчальний посібник / В. В.Горбунова — К.: «ВД «Професіонал», 2007. — 208 с.
4. Авторитет особистості. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://pidruchniki.com/17981024/menedzhment/avtoritet_osobistosti.
5. Складові авторитету та шляхи його формування. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://library.if.ua/book/3/372.html>.